

A close-up, intimate portrait of two women. The woman on the left is shown in profile, her eyes closed, with a soft, serene expression. The woman on the right is facing forward, her green eyes looking directly at the viewer with a calm, steady gaze. They are positioned very close together, their faces nearly touching. The lighting is soft and natural, highlighting the textures of their skin and hair. The background is a deep, textured teal color.

NYNÍ TAKÉ V KINECH

DÁNSKÁ DÍVKA

DAVID EBERSHOFF

DÁNSKÁ DÍVKA

DAVID EBERSHOFF

2016

Copyright © 2000 by David Ebershoff
Translation © 2011 by Hana Čapková

Veškerá práva vyhrazena. Žádná část tohoto díla nesmí být reprodukována ani elektronicky přenášena bez předchozího písemného souhlasu majitele autorských práv.

This edition published by arrangement with Viking, an imprint of Penguin Publishing Group, a division of Penguin Random House LLC.

Z anglického originálu THE DANISH GIRL,
vydaného nakladatelstvím Penguin Books, New York 2001,
přeložila Hana Čapková
Odpovědná redaktorka: Karin Lednická
Jazyková redakce: Hana Knebllová
Korektura: Petra Biache
Sazba: Rajka Marišinská a Jiří Ryška
Vydání druhé
Vydalo nakladatelství DOMINO, Na Hradbách 3, Ostrava 1,
v lednu 2016

ISBN 978-80-7498-139-5

Marku Nelsonovi

ČÁST PRVNÍ

KODAŇ, 1925

1

Jako první na to přišla Greta. „Uděláš pro mě něco?“ zavolala toho prvního odpoledne z ložnice. „Potřebuji, abys mi trochu pomohl.“

„Samozřejmě,“ odpověděl Einar, aniž spustil oči z plátna. „Cokoli si budeš přát.“

Venku bylo chladno a od Baltu vál studený vítr. Greta s Einarem trávili čas ve svém bytě ve Vdovském domě. Einar byl drobný, ani ne pětatřicetiletý muž. Zpaměti maloval zimní průliv Kattegat s bílou pěnou na hrozivé černé vodě. Když se do Kodaně navraceli rybáři s úlovkem, stovky jich v její ledové náruči našly smrt. V patře pod nimi bydlel námořník s hlavou podobnou patroně, který pořád nadával své ženě. Einar pozvolna maloval jednu šedou vlnu za druhou a představoval si, jak se v nich soused topí. Zoufale zvedá ruku a hlasem zhrublým bramborovou vodkou své ženě bez přestání spílá do přístavních děvek. Einar se díky němu naučil správně míchat tmavé odstíny barev – šedá musela být hodně sytá, aby takového člověka pohltila, přelila se mu přes hlavu a zadusila jeho poslední zachroptění.

„Za chvíli jsem u tebe,“ řekla Greta. Byla mladší než manžel a měla hezký obličej s širokými lícními kostmi. „A můžeme začít.“

Einar se v tvorbě od své ženy lišil. Maloval krajinu a moře. Malé obdélníky osvětlené ostrým červeným nebo naopak mdlým lednovým sluncem. Greta malovala portréty, častokrát v životní velikosti. Objednávali si je u ní poměrně vlivní lidé, kteří si zakládali na svém společenském postavení. Na obrazech měli růžové rty a lesklé vlasy. Mezi Gretiny zákazníky patřil pan I. Glückstadt, finančník, který vlastnil sdružení Volný kodaňský přístav. Nebo králův kožešník Christian Dahlgard. Pak také Ivar Knudsen, společník v loďařské firmě Burmeister a Wain. Dnes měla přijít mezzosopranistka Královské dánské opery Anna Fonsmarková. U Grety se nechávali malovat ředitelé a významní průmyslníci, kteří si portréty věšeli nad spisové skříně v kanceláři nebo na chodbu otlučenou od valníků.

Greta se objevila ve dveřích. „Určitě ti nebude vadit, když toho budeš muset na chvíli nechat a pomůžeš mi?“ zeptala se. Vlasy měla sčesané dozadu. „Kdyby to nebylo důležité, nerušila bych tě. Ale Anna znovu odřekla sezení. Mohl by sis navléknout její punčochy?“ požádala ho. „A about si její boty?“

Gretě na záda dopadalo dubnové slunce a prosvěcovalo dva povíslé kusy hedvábí, které držela v ruce. Einar oknem viděl kulatou věž Rundetårn, jež připomínala rozložitý cihlový komín. Nad ní k obloze stoupalo letadlo německé společnosti Deutscher Aero-Lloyd, které se jako každý den vracelo do Berlína.

„Co to říkáš, Greto?“ zeptal se Einar. Ze štětce mu na špič-

ku boty ukáplu trochu olejové barvy. Edvard IV. se rozštěkal a otáčel bílou hlavou od Einara ke Gretě a zpátky.

„Anna znovu odřekla sezení,“ řekla Greta. „Má zkoušku navíc. Zpívá *Carmen*. Potřebuji dvě nohy, abych mohla dokončit její portrét. Jinak ho vůbec nedodělám. Napadlo mě, že by se na to docela hodily ty tvé.“

Greta se k němu o několik kroků přiblížila. V jedné ruce držela tmavě žluté boty s cínovými přezkami. Měla na sobě propínací halenu s našitými kapsami, do nichž dávala věci, které chtěla skrýt před Einarem.

„Přece si nemůžu nazout Anniny boty,“ zaprotestoval Einar. Když se na ně podíval, v duchu si řekl, že by se do nich možná vešel, protože má malé nohy s vysokými klenbami a měkkými patami. Na štíhlých prstech mu rostlo několik jemných černých chloupků. Představil si, jak si přes bílý kotník přetahuje srolovanou punčochu a pokračuje výš přes oblé lýtko. Nakonec si punčochu připne k podvazku. Musel zavřít oči.

Boty se podobaly páru, který minulý týden zahlédli ve výloze obchodního domu Fonnesbech. Byla do nich obutá figurína v tmavě modrých šatech. Einar s Gretou se u výlohy zastavili, aby obdivovali narcisovou girlandu, jež ji zdobila. „Hezké, vid?“ řekla Greta. Einar neodpověděl a jenom se doširoka otevřenýma očima díval na svůj odraz ve skle. Greta ho nakonec musela od výlohy odtáhnout. Vlekla ho ulicí, a když minuli obchod s dýmkami, zeptala se ho: „Není ti něco, Einare?“

Obývací pokoj využívali jako ateliér. Klenutý strop z úzkých trámů připomínal trup převráceného člunu. Okna víčky zdeformovala vlhká mlha přicházející od moře a po-

dlaha se neznatelně svažovala k jedné straně. Když se do Vdovského domu v odpoledních hodinách opíraly sluneční paprsky, jeho stěny slabě páchly po slanečcích. Do plochých střešních oken v zimě zatékalo a malba v jejich okolí se nadouvala působením pramínek studené vody. Einar s Gretou si postavili malířské stojany pod střešní dvojokno, vedle krabic s olejovými barvami, které si objednávali u pana Salathoffa v Mnichově, a polic s čistými plátny. Když nemalovali, přikryli všechno zelenými plachtami, které na podestě schodů pohodil námořník zezdola.

„Proč chceš, abych si obul její boty?“ otázal se Einar. Seděl ve vyplétaném křesle, které si přivezl z kůlny na babiččině farmě. Edvard IV. mu vyskočil na klín. Celý se třásl strachem z námořníkovy řevu.

„Abych mohla dokončit Annin portrét,“ odpověděla Greta. „Já bych to pro tebe udělala,“ dodala. Prstem si jemně přejížděla po nevelké jizvě po neštovici, kterou měla pod okem. Dělávala to pokaždé, když byla nervózní.

Klekla si a rozvázala Einarovi boty. Měla dlouhé plavé vlasy a vypadala díky nim víc dánsky než on. Pokaždé, když se chystala pustit do něčeho nového, uhlazovala si je za uši. Když se snažila povolit uzel na Einarově tkaničce, padaly jí do obličeje. Voněla pomerančovým olejem, který jí jednou ročně posílala matka v bedně plné hnědých lahví s nálepkou ČISTÝ PASADENSKÝ EXTRAKT. Gretina matka si myslela, že její dcera olej používá na pečení čajových sušenek, ale Greta si ho nanášela za uši.

Začala Einarovi mýt nohy v umyvadle a jemně a obratně mu mezi prsty protahovala mořskou houbu. Einar si vyhrnul kalhoty o něco výš. Najednou ho napadlo, že má vlastně

hezká lýtka. Ladně propnul špičku nohy a Edvard IV. k němu natáhl čenich, aby mu olízal vodu ze zdeformovaného malíčku bez nehtu.

„Ale zůstane to mezi námi, Greto,“ zašeptal Einar. „Vid, že o tom nikomu nepovíš?“ Měl strach a zároveň cítil vzrušení. Srdce mu tlouklo až v krku.

„Komu bych to říkala?“

„Anně.“

„Anna nemusí vědět všechno,“ řekla Greta. *A i kdyby, je to operní pěvkyně*, pomyslel si Einar. Na muže oblečené do ženských šatů a ženy do mužských je zvyklá. V opeře se tento klam přece odedávna využívá k utvoření zápletky, která se rozuzlí až v posledním jednání.

„Nikdo se nic nedozví,“ ujistila ho Greta. Einar měl do té chvíle pocit, jako by na něho dopadalo světlo jevištního reflektoru. Teď se uvolnil a začal si punčochu natahovat přes lýtko.

„Navlékáš si ji opačně,“ řekla Greta a narovнала mu šev na punčoše. „Teď jemně zatáhni.“

Druhá punčocha se roztrhla. „Nemáš ještě jednu?“ zeptal se Einar.

Greta se najednou zarazila, jako by si něco uvědomila. Přistoupila k šatníku z mořeného jasanového dřeva, který měl ve dveřích oválné zrcadlo a v soklu tři zásuvky s mosaznými kruhy. Tu horní Greta vždy zamykala malým klíčkem. Nyní otevřela jednu nezamčenou.

„Týhle jsou pevnější,“ řekla a podala Einarovi nový pár punčoch. Byly úhledně složené do čtverečku a Einarovi připomněly Gretinu pokožku zhnědlou letním sluncem na dovolené v Mentonu. „Buď opatrný, prosím tě,“ požádala ho Greta. „Ráda bych si je zítra vzala na sebe.“

Mezi vlasy rozdělenými pěšinkou jí prosvítala světlounká pokožka. Einar by rád věděl, co si jeho žena myslí. Mhouřila oči a pevně svírala rty. Tvářila se velice soustředěně. Nedokázal se jí zeptat. Jako by ho někdo spoutal a do úst mu nacpal hadr na otírání štětců. Tiše přemítal o manželčiných myšlenkách a v nitru se mu rozechříval vztek. Nedal však na sobě nic znát a jeho tvář s jemnou pokožkou, která se podobala slupce broskve, zůstávala bledá. „Jste opravdu hezký,“ řekla mu před lety, když spolu poprvé osaměli.

Greta si jeho rozpoložení nejspíš všimla, protože k němu napřáhla ruce, vzala jeho tvář do dlaní a řekla: „Nemáš se čeho bát.“ Potom dodala: „Kdy se konečně přestaneš strachovat, co si o tobě pomyslí lidi?“

Einar Gretu vždy nadšeně pozoroval, když říkala, co si myslí. Líbilo se mu, jak rozhazuje rukama a tváří se, jako by mluvila za celý svět. To mu na ní připadalo nejvíc americké, stejně jako její záliba ve stříbrných špercích.

„Ještě štěstí, že nemáš moc chlupaté nohy,“ řekla Greta, jako by si toho všimla až teprve teď. Míchala olejové barvy v malých keramických kelímcích. Dokončila již horní část Annina těla obaleného silnou vrstvou tuku, která na pěvkyni prozrazovala, že ráda jí lososa na másle. Einarovi se obzvlášť líbilo, jak Greta namalovala Anniny ruce s kyticí denivek. Pečlivě vyobrazila prsty včetně zvrásněných kloubů a čistých, ale neprůhledných nehtů. Květiny měly pěknou bělostnou barvu a byly poprášené rezatým pylem. Greta nepracovala soustavně, ale Einar jí to nikdy nevyčetl. Místo toho ji co nejvíc chválil. Možná až příliš. Pomáhal jí, jak mohl, a snažil se ji naučit technikám, o nichž se domníval, že je nezná. Ze všeho nejvíc se zaměřoval na světlo a vzdálenost. Nepochy-

boval, že pokud se Gretě podaří nalézt správné téma, stane se z ní výborná malířka. Vítr venku odvál z oblohy mrak a na Annin nedokončený portrét dopadlo sluneční světlo.

Lidé, které Greta malovala, obvykle stáli na lakovaném lodním kufru. Greta ho koupila od čínské pradleny, jež v jejich ulici obden vyzvedávala špinavé šatstvo. Nikdy nevolala do oken, ale vždy udeřila zlatými činely navlečenými na prstech.

Einar stál na kufru. Bylo mu teplo a začínala se mu točit hlava. Podíval se na své holeně v hladkých hedvábných punčochách, ze kterých se dralo několik chloupků. Připomínaly tvrdé štětinky na fazolových luscích. Připadalo mu, že v křehkých žlutých botách se nemůže udržet na nohou, ale s vyklenutými nártý se necítil nepřírozeně. Jako by si protahoval dlouho nepoužívané svaly. Cosi ho napadlo a začal myslet na lišku, která se snaží chytit hraboše. Představoval si tenký zrzavý liščí čenich, jak rejdí v listí na luštěninovém poli a pátrá po hlodavci.

„Nehýbej se,“ řekla Greta. Einar se podíval z okna a spatřil rýhovanou kupoli Královského divadla. Občas tam maloval kulisy pro soubor opery. Anna nyní uvnitř zkoušela *Carmen* a vyzývavě pozvedala měkké paže před průsvitnou kulisou, na niž Einar namaloval arénu v Seville. Když pracoval na kulisách, někdy se stávalo, že v sále najednou zabouřil Annin zvučný hlas. Einar se obvykle roztrásl a v leknutí jediným tahem přešel štětcem po pozadí. Pokaždé si pak musel promnout oči. Anna neměla krásný hlas. Byl trochu ochraptělý, plný smutku a jakoby unavený. Ženský a mužský zároveň. Měl v sobě však mnohem víc energie než hlasy většiny dánských pěvců, které často zněly příliš tence a bezbar-

vě. Byly až moc hezké a nedokázaly nikoho rozechvět. Annin hlas v sobě měl jižanský žár a dovedl zahřát, jako by pěvkyně měla v krku rozžhavené uhlíky. Když zkoušela s dirigentem Dyvikem, Einar slézal po žebříku do kulis a schovával se tam, aby mohl pozorovat, jak Anna v bělostné vlněné říze otevírá velká ústa a zpívá. Pokaždé se u toho trochu předkláněla. Vždycky říkala, že její bradu táhne k orchestřišti jakási přitažlivá síla. „Představuji si, že dirigent má na špičce taktovky tenký stříbrný řetízek, který vede přímo sem,“ říkala a ukazovala na mateřské znaménko na své bradě, které připomínalo drobek. „Bez toho řetízku bych snad ani nevěděla, co mám dělat. Nedovedla bych být sama sebou.“

Pokaždé, než Greta začala malovat, odhrnula si vlasy dozadu a upevnila je želvovinovou sponou. Obličej se jí rozšířil, jako by ho ponořila do mísy s vodou a přes dno se dívala na Einara. Byla nejspíš nejvyšší ženou, jakou poznal. Měla hlavu tak vysoko, že mohla nahlížet přes horní okraj nízko zavěšených záclon, které si na okna do ulice dávali lidé v přízemních bytech. Einar si vedle ní připadal malý, jako by byl její syn, který se jí s hlavou zvrácenou vzad dívá do očí a bere ji za ruku. Propínací halenu s kapsami si nechala na míru ušít od bělovlasé švadleny s drdolem, která bydlela za rohem. Žena Gretu změřila žlutým metrem a obdivně, nevěřicně zakroutila hlavou nad tím, že tak velká a zdravá žena není Dánka.

Einar obdivoval Gretinu schopnost vnímat při malování i jiné věci. Dokázala zároveň vytvořit lesk v levém oku, otevřít dveře, převzít objednané zboží od mlékárny Busk a jednoduše se vrátit k plátnu a domalovat matné pravé oko. Když malovala, zpívala si táborové písně, jak tvrdila. Lidem, jež

zvěčňovala, říkala, že do obrazu vkládá své dětství strávené v Kalifornii, kde v otcových pomerančovníkových hájích hnízdili pávi. Ženám vykládala o tom, že má s manželem stále chudší intimní život. Einar to jednou zaslechl, když po potměném schodišti vyšel ke dveřím jejich bytu a zastavil se tam. „Bere si to dost osobně, ale já mu nikdy nic nevyčítám,“ řekla Greta. Einar si představil, jak si při řeči uhlazuje vlasy za uši.

„Padají ti,“ řekla Greta a ukázala štětce na punčochy. „Vytáhni je nahoru.“

„Je tohle opravdu nutné?“

Námořník zezdola práskl dveřmi a pak bylo ticho. Přerušovalo ho pouze chichotání jeho ženy.

„Ale Einare, copak se vůbec nedovedeš uvolnit?“ zeptala se Greta. Úsměv na její tváři se rozplynul. Edvard IV. odešel do ložnice a začal se hrabat v příkrývkách na posteli. Potom si povzdechl jako spokojené nemluvně. Byl již starý. Pocházel z farmy v Jutsku a narodil se v močálu. Jeho matka a sourozenci se utopili v mokré rašelině.

Jejich byt se nacházel v podkroví domu, který vládá v přešlém století zřídila pro vdovy po rybářích. Měl okna orientovaná na sever, jih a západ. Na rozdíl od většiny domů v Kodani Einarovi s Gretou poskytoval dostatek prostoru a světla na malování. Málem se nastěhovali do měšťanského domu ve čtvrti Christianshavn na druhé straně kanálu Inderhavn, kde se mezi cementárnami a dovozci usazovali umělci, prostitutky a opilí hráči. Greta tvrdila, že dokáže žít kdekoli, že jí žádný příbytek nepřipadá odporný. Einar, který prvních patnáct let života spal pod doškovou střechou, to však zamítl a našel byt ve Vdovském domě.

Budova měla červenou fasádu a stála v těsné blízkosti Nyhavnského kanálu. Ze strmé střechy z pálených tašek pokrytých černým mechem trčely vikýře a vysoko u hřebene byla plochá střešní okna. Ostatní domy v ulici měly nabílené zdi a kazetové dveře natřené tmavě šedou barvou. Naproti bydlel doktor Møller, kterému v noci volaly ženy, když náhle začaly rodit. Ulicí málokdy jezdila auta, protože byla slepá. Končila u Inderhavnu a byl v ní takový klid, že se v ní rozléhal i tichý dívčí výkřik.

„Potřebuji se zase dát do práce,“ řekl nakonec Einar. Nechtělo se mu dál pózovat v botách, jejichž cínové přezky se mu zadíraly do nártů.

„Takže si nechceš zkusit Anniny šaty?“

Když Greta vyřkla slovo *šaty*, Einar pocítil horko kolem žaludku. Hruď se mu sevřela studem. „Nechci,“ odpověděl.

„Ani na pár minut?“ zeptala se Greta. „Potřebuji namaľovat lem šatů našasený na kolenou.“ Seděla vedle něho ve vyplétaném křesle a hladila mu lýtko v hedvábné punčoše. Její ruka na něho měla hypnotický účinek. Zavřel oči a vnímal pouze tichý škrábavý zvuk Gretiných nehtů na jemném materiálu.

Najednou se zarazila. „Ne, promiň,“ řekla. „Neměla jsem to po tobě chtít.“

Einar až teď uviděl, že dveře jasanového šatníku jsou otevřené a uvnitř visí Anniny šaty. Byly bílé a na manžetách rukávů a spodním lemu měly našité maličké korálky. Jedno okno v místnosti bylo prasklé a šaty se na ramínku zlehka pohupovaly v proudu vzduchu, který pronikal dovnitř. Něčím Einara přitahovaly. Líbil se mu matný lesk hedvábné látky, krajková náprsenka a nezapnuté háčky na rukávech,

kteří připomínaly maličká otevřená ústa. Zatoužil se jich dotknout.

„Líbí se ti?“ otázala se Greta.

Kdyby odpověděl záporně, lhal by. Šaty se mu líbily. Pod kůží cítil slabé mravenčení.

„Tak si je jenom na pár minut oblékni.“ Greta s šaty přistoupila k Einarovi a přidržela je před ním.

„Greto,“ začal, „co když...“

„Svlékni si košili,“ přerušila ho.

Poslechl ji.

„Co když...“

„A zavři oči,“ vybídla ho.

Opět poslechl.

Připadalo mu necudné stát před svou ženou bez košile, i když měl zavřené oči. Jako by ho přistihla při něčem, co slíbil již nedělat. Nebylo to jako podvádění, spíš jako by se vrátil k zlozvyku, se kterým přestal a dal jí na to své slovo. Například že nebude v barech v Christianshavnu pít kmínku, jíst v posteli karbanátky ani prohlížet si karty se semišovou rubovou stranou a obrázky dívek na líci. Koupil si je jednou odpoledne, když mu bylo smutno.

„Kalhoty také,“ dodala Greta. Napřáhla k němu ruku a zdvořile odvrátila hlavu. V ložnici bylo otevřené okno a do obývacího pokoje proudil svěží vzduch páchnoucí rybinou. Einarovi naskočila husí kůže.

Rychle si přetáhl šaty přes hlavu a upravil si je přes rozkrok. Potil se v podpažích a v kříži. Nejradši by v horku zavřel oči a vrátil se do dětství, kdy to, co mu visí mezi nohama, bylo malé a nepoužitelné.

Greta jenom řekla: „To je dobré.“ Vzala štětec a začala se

jím dotýkat plátna. Přimhouřila modré oči, jako by se dívala na cosi na špičce svého nosu.

Einar se cítil zvláště malátný. Stál na lakovaném kufru, na tělo mu dopadalo sluneční světlo a vzduch páchl po slanečcích. Kromě rukávů mu šaty byly všude velké. Zalévalo ho teplo. Bylo mu, jako by se v létě nořil do moře. Liška honila hraboše a Einarovi v hlavě zazněl vzdálený hlas – zaslechl tichý výkřik vyděšené dívky.

Nedařilo se mu udržet oči otevřené a sledovat svižné pohyby Gretiných rukou. Rychle přiblížila štětec k plátnu a vzápětí ho od něj odtáhla. Stříbrné náramky se jí na předloktí zavlnily jako hejno rybek. Einar jen s velkou námahou dokázal dál myslet na Annu, jak zpívá v Královském divadle s bradou namířenou k dirigentově taktovce. Soustředil se jenom na dotek hedvábí na své kůži. Připadalo mu, že je omotaný obvazem. Látka byla jemná a vzdušná jako gáza napuštěná hojivou masťou, již mu jemně přiložili na poraněnou kůži. Dokonce ho opustily rozpaky nad tím, že takhle stojí před manželkou. Plně se soustředila na práci. Malovala se zaníceným výrazem v obličeji, který Einar neznal. Vplouval do rozostřeného světa snů, kde Anniny šaty mohl nosit kdokoli, dokonce i on.

Začínala mu těžknout víčka a ateliér ztrácel jasné obrysy. Einar si povzdechl a svěsil ramena. Edvard IV. chrápal v ložnici. Vtom se ozval Annin sytý hlas: „Tohle je Einar? To je ale proměna!“

Otevřel oči. Stály před ním Greta s Annou a ukazovaly si na něho. Hleděly na něho s rozzářenými obličeji a pootvěřenými ústy. Edvard IV. se postavil před svého pána, našpulil mordu a rozštěkal se. Einar se nedokázal pohnout.

Greta vzala od Anny kytici denivek, kterou pěvkyně dostala od obdivovatele, a vtiskla ji Einarovi do náruče. Edvard IV. zvedl hlavu jako malý trubač a začal kolem pána ochrannitelsky běhat dokola. Obě ženy se rozesmály ještě víc, ale Einarovi se zalily oči slzami. Obrátil je v sloup. Smích ho zraňoval, stejně jako vůně bílých lilií, jejichž pestíky plné rezaového pylu zanechávaly šmouhy v klíně šatů, barvily nehez-kou bouli v jeho rozkroku, punčochy i jeho zpocené ruce.

„Jsi děvka,“ zvolal v bytě pod nimi něžně námořník. „Jsi hrozně krásná děvka.“

Pak bylo ticho. Manželé se nejspíš udobřili polibkem. Greta s Annou se rozesmály ještě hlasitěji. Zrovna když je Einar chtěl požádat, aby z ateliéru odešly, aby se mohl v klidu převléknout, pronesla Greta opatrně tichým, cizím hlasem: „Co kdybychom ti říkaly Lili?“

2

Gretě Wegenerové bylo dvacet devět let a živila se jako malířka. Pocházela z Kalifornie a za svobodna se jmenovala Waudová. Její dědeček Apsley Haven Waud zbohatl z pronájmu pozemků a její otec Apsley junior zbohatl ještě víc pěstováním pomerančů. Než se Greta v deseti letech přestěhovala z rodné Pasadeny do Dánska, byla nejdál v San Franciscu. Jednoho dne si tam před domem tety Lizzie ve čtvrti Nob Hill hrála s obručí a nechtěně strčila svého bratra – své dvojče – pod nákladní vůz. Carlisle to přežil, ale na holeni mu navždy zůstal dlouhý lesklý šrám. Někteří lidé pak tvrdili, že se úplně změnil. Když byla Greta starší, tvrdila, že Carlisle nikdy neměl to, čemu říkala západánská páteř. „Někteří Waudové se s ní narodí a někteří prostě ne,“ prohodila, když se coby desetiletá plavila do Evropy. Byla vysoká, chodila po palubě a procvičovala si dánské fráze. Dánové západánskou páteř rozhodně postrádali. K čemu by jim také byla? Greta jim to většinou odpouštěla. Obzvláště Einarovi, který byl jejím prvním profesorem malby a stal se jejím druhým

manželem. Na jaře roku 1925 byli svoji již přes šest let. Gretě to někdy po ránu připadalo jako šest týdnů, jindy jako šest šťastných životů.

Einar a Greta se poprvé setkali na Královské akademii výtvarných umění. Stalo se to prvního září 1914, několik týdnů poté, co císař Vilém II. začal plenit zvlněnou krajinu Lucemburska a Belgie. Gretě bylo sedmnáct let. Einarovi bylo něco přes dvacet a na akademii vyučoval malbu. Již tehdy byl plachý, rozpačitý ve společnosti dospívajících a žil sám. Greta měla široká ramena a její držení těla vypovídalo o raném dětství stráveném v sedle. Vlasy si nechala narůst až na bedra. V kodaňských ulicích, z nichž jen několik málo ještě osvětlovalo mihotavé světlo plynových lamp, to působilo trochu provokativně. Dánové ji však omlouvali, protože byla z Kalifornie. Žádný z nich nevěděl, jak to tam vypadá, ale všichni si představovali, že tam žijí lidé jako Greta. Bydlí v prostorných a vzdušných domech ve stínu datlovníků a v černé hlíně v zahradách jim samy od sebe raší zlaté valouny.

Greta si jednoho dne vytrhala obočí. Když jí pak nedorostlo, připadalo jí to velice praktické. Každé ráno si je domalovávala voskovými tužkami, které kupovala v přístěnku ve třetím patře obchodního domu Magasin du Nord, kam diskrétně chodily nakupovat ženy, které potřebovaly zamaskovat nějakou vadu na kráse. Greta měla zlovyk, který nedovedla ovládnout – sotva otevřela knížku, začala si vymačkávat póry na nose. Měla na něm již několik jizviček od hrotu tužky a dělala si kvůli tomu starosti. Považovala se za nejvyšší dívku v Kodani. Nejspíš se mýlila, protože po obchodech v hale hotelu d'Angleterre pobíhala vysoká štíhlá

krasavice Grethe Janssenová, starostova milenka. I v pravé poledne nosila dlouhé šaty pošíité broušenými korálky.

Greta nikdy neuvažovala o tom, že by se vdala. Když ji nějaký mladý muž pozval na balet nebo na projíždku loďkou po kanálech Christianshavnu, ze všeho nejdřív ji vždycky napadlo: Mě nedostaneš. Většinou si ji namlouvali mladí Dánové s nevýraznými obličejí ze zchudlých šlechtických rodů anebo synové majitelů amerických oceláren, kteří se vydali na roční cestu po Evropě. Greta vždycky toužila být emancipovaná – věčná mladice, která přes den u okna maluje a do společnosti chodí výhradně o půlnoci, kdy se osmičlenná skupina přátel setkává v její oblíbené hospodě U Sebastiana na dvě rychlá štamprlata třešňového likéru, než se v jednu objeví policisté se zachmuřeným obličejem a na noc podnik zavřou.

I Greta však věděla, že je to nesmyslná a pomýlená představa. Takový život totiž pro slečnu Gretu Waudovou nebyl ani trochu vhodný.

Jako malá si do sešitu na krasopis dokolečka psala *Greta Greta Greta* a schválně vynechávala příjmení, jako by si chtěla vyzkoušet, jaké by to bylo, kdyby se nejmenovala Waudová. *Greto* jí nikdy nikdo neřekl. Byla by raději, kdyby nikdo nevěděl, z jaké rodiny pochází. Ani v době dospívání se nesnažila využívat známostí, které měla její rodina. Opovrhovala každým, kdo se příliš spoléhal na jméno svých předků. K čemu to bylo?

Do Dánska přijela jako dítě, když její dlouhoruký otec s kotletami na tvářích dostal místo na velvyslanectví. „Proč jsi to přijal?“ zeptala se ho Greta, když jí o svém novém pověření poprvé pověděl. „Chovej se slušně, Greto,“ napome-

nula ji matka. „Nezapomínej, že mluvíš s otcem.“ Greta zapomněla, že otcova matka, babička Greta Carlsenová, po níž ji pojmenovali, byla Dánka se zlatě plavými vlasy. Vyrostla na ostrově Bornholm a proslula tím, že za ušima nosila kravě rudé vlčí máky. A také tím, že jako první děvče v rodině odešla z baltského ostrova a na rozdíl od většiny zvědavých mladých lidí, kteří se chtěli vymanit z vlivu své rodiny, se nevydala do Kodaně, ale do jižní Kalifornie. Tehdy to bylo naprosto neslýchané. Několik let se starala o koně na ranči, kde padla do oka Apsleymu Waudovi staršímu. Vysoká dívka z Bornholmu s vlasy až na bedra ozdobenými vlčími máky se záhy proměnila v typickou kalifornskou matronu. Greta musela uznat, že na otcova slova o návratu do Dánska zareagovala poněkud necitlivě. Nenapadlo ji, že tam chce odjet i s rodinou kvůli babičce. Nevědomila si, že otec se tímto způsobem chce své matce, modrooké Gretě Carlsenové-Waudové, omluvit. Přišla o život, když ji v mládí zavedl na okraj kaňonu Arroyo Seco v Pasadeně, aby ji mohl vyfotografovat na vyhlídce. Místo toho jenom zděšeně přihlížel, jak se půda rozežraná mravenci drolí a jeho matka padá do kaňonu, přímo na ostrou větev smokvoně s pokrouceným kmenem.

Gretě na podzim roku 1914 připadalo, že většina lidí na Královské akademii, především úředníci, mluví pouze o dvou věcech: o válce a o ní. Odjakživa budila pozornost všude, kam přišla. Zejména svými dlouhými světlými vlasy, které za ní vlály jako závoj. Vloni v létě přijela do Pasadeny, aby celé prázdniny hrála tenis a učila se jezdit na koni. Jednoho dne zahlédla řeznického učně s povozem. Měl černé kudrnaté vlasy a natáhl ke Gretě horkou dlaň, aby se mohla

posadit na dřevěný kozlík vedle něho. Společně pak jeli po Wilshireském bulváru do města a zase zpátky. Greta sledovala, jak mládenec z vozu s pomocí železných kleští vykládá žebra na pečení a kusy jehněčího a předává je hospodyním z domů v Hancock Parku. Cestou domů se ji ani jednou nepokusil políbit, což ji zklamalo. Poprvé v životě ji napadlo, zda nemá příliš dlouhé vlasy. Když dorazili před její dům, chlapec jenom řekl: „Tak nashle.“ Greta pokrčila rameny a šla do svého pokoje. Druhý den ráno jí matka u snídaně řekla s téměř pevně stisknutými rty: „Greto, miláčku. Můžeš mi tohle vysvětlit?“ Rozložila stránku z *American Weekly*, na níž se skvěla lakonická otázka: *Plánuje slečna Greta Waudová kariéru v řeznictví?* Rodina několik týdnů žila v hrůze, že ji novináři veřejně zostudí ve společenské rubrice. Když se po ránu ozvalo hvízdnutí roznašeče novin, všichni pokaždé naráz ztuhli. O Gretině projízďce se nakonec vůbec nepsalo, ale drby se na veřejnost stejně dostaly. V horní hale dva dny bez přestání vyzváněl telefon. Gretin otec již nemohl chodit na oběd do Kalifornského klubu ve městě a její matka s obrovskými obtížemi sháněla jiného řezníka. Rodiče rychle zrušili Gretiny letní prázdniny a jejich dcera se vrátila do Kodaně. Ještě stihla srpnovou polární záři a velký ohňostroj nad zábavním parkem Tivoli.

V září jí skončilo bezstarostné mládí. Z bouřkových mračen na obloze duněla válka a Greta se zapsala na Královskou akademii. První den vyučování ji překvapil Einar. Stál před tabulí našedlou od křídý a zeptal se: „A vy, slečno? Jak se jmenujete?“

Když mu Greta odpověděla, Einar – vlastně profesor Wegener, jak mu tehdy říkala –, si ji odškrtl na seznamu stu-

dentů a pokračoval ve výkladu. Měl velké hnědé oči jako panenka na hraní. Vrátil se k ní pohledem a pak jím zase rychle uhnul. Greta z jeho plachosti usoudila, že asi poprvé v životě vidí Američanku. Přehodila si závoj vlasů přes rameno, jako by mu jimi chtěla zamávat.

Ještě na počátku školního roku někdo musel Einarovi prozradit, že Gretin otec pracuje na velvyslanectví. Možná se zmínil i o historce s řeznickým povozem. I tehdy se drby přes Atlantik přenášely snadno. Einar se ke Gretě začal chovat ještě rozpačtěji než předtím. Greta byla zklamaná, že se z něho vyklubal další muž, který se nedokáže uvolnit v přítomnosti bohaté dívky. Ničilo ji to, protože si o bohatství neříkala. Většinou jí nevadilo, ale i tak. Einar jí nebyl schopen doporučit, na které obrazy se má na výstavách podívat, a nedovedl jí popsat nejkratší cestu do obchodu s malířskými potřebami poblíž nemocnice Kommunehospitalet. Pozvala ho na recepci, která se na americkém velvyslanectví konala u příležitosti návštěvy stavitele lodí z Connecticutu, ale odmítl. Nechtěl ji doprovodit do opery. Když s ní mluvil, sotva se na ni podíval. Zato ona se na něho dívala zblízka i z dálky. Sledovala ho oknem, když krátkými rychlými kroky přecházel nádvoří akademie. Měl úzkou hrud' a kulatý obličej. Jeho pleť byla bledá a oči tak tmavé, že Greta vůbec netušila, co se skrývá v jejich hloubce. Stačilo, aby na něho promluvila, a Einar zrudl od krku až ke kořínkům vlasů. Připomínal jí dítě a fascinoval ji tím. Částečně proto, že byla vždy vysoká a jednala přímočaře, takže se k ní lidé i v raném dětství chovali spíš jako k dospělé. Jednou se ho zeptala: „Jste ženatý, pane profesore?“ V okamžení začal rychle mrkat a nedokázal se ovládnout. Pokusil se vyslovit: „Ne,“ ale jako by nevěděl, jak na to.

Ostatní studenti si o profesoru Wegenerovi vykládali různé zkazky. „Pochází z rodiny trpaslíků,“ řekla jedna dívka. „Až do patnácti byl slepý,“ pravila druhá. „Narodil se v močálu,“ prohlásil chlapec, který se pokoušel Gretu zaujmout. Maloval řecké sochy a Gretu upřímně nudil on i jeho obrazy. Když chtěl, aby s ním šla na ruské kolo v Tivoli, jenom obrátila oči v sloup. „Jestli čekáš, že tam s tebou půjde profesor Wegener, tak se velice mylíš,“ řekl na to chlapec a kopl do kmene jilmu.

Gretina matka nedokázala zapomenout na incident s řeznickým učněm, a když se dcera večer vracela domů, pokaždé si ji pečlivě prohlédla. Gretiny oči však ve světle ohně v krbu nic neprozrazovaly. Jednoho večera matka prohlásila: „Greto, miláčku, pokud si nenajdeš doprovod na svou narozeninovou oslavu, budu ti muset někoho najít sama.“ Seděla u krbu v salónu a vyšívala krajku. Greta slyšela, jak Carlisle ve svém pokoji v patře pinká s tenisovým míčkem o podlahu. „Syn hraběnky von der Reckeové by tě určitě rád doprovodil,“ pokračovala paní Waudová. „Samozřejmě netančí, ale když si člověk odmyslí ten hrozný hrb, co má na zádech, je docela hezký, nemyslíš? Greto?“ Gretina matka zvedla obličej se špičatou bradou. Oheň v krbu byl slabý a měl červenou barvu. Bylo slyšet, jak na podlahu nad jejich hlavami dopadá Carlisleův míček. Lustr se rozhoupal. „Nemohl by s tím přestat?“ vybuchla paní Waudová. „S tím přihlouplým tenisákem!“ Složila krajku, vstala a prkenně se napřímila. Vypadala jako žalující šíp namířený směrem k synovu pokoji. „Ale nakonec vždycky můžeš jít s Carlisleem,“ řekla s povzdechem. Potom dodala, jako by se plameny v krbu najednou rozhořely a rozjasnily atmosféru v salónu: „Jistě, tak to je. Vždycky tě

může doprovodit Carlisle. Proč byste nemohli jít spolu? Také nemá doprovod. Můžete jít spolu. Naši dva oslavenci.“ Greta stála ve dveřích salónu. Zamávala rukama a zaprotestovala: „S Carlisleem? S Carlisleem jít nemůžu. Nebyla by to žádná legrace. Navíc si doprovod dokážu najít sama.“ Matka povytáhla šedé obočí a zeptala se: „Opravdu? A koho?“

Greta si zaryla nehty do dlaní a odpověděla: „Počkej si a uvidíš. Vezmu s sebou, koho budu sama chtít. S bratrem nepůjdu.“ Pohrávala si s vlasy a upřeně hleděla na matku. Seshora se ozývaly údery tenisového míčku. „Počkej si a uvidíš,“ zopakovala Greta. „Bude mi přece osmnáct.“

Následující týden Greta dohnala Einara na schodech Královské akademie. Jeho ruka spočívala na bílé balustrádě. Greta položila dlaň na jeho zápěstí a zeptala se: „Můžu s vámi mluvit?“

Bylo pozdě. Všichni již odešli domů a na schodišti bylo ticho. Profesor Wegener měl na sobě hnědý oblek a světlehnědou košili. V rukou nesl malé čisté plátno velké jako kniha. „Moje rodina pořádá večeři na oslavu mých narozenin,“ řekla Greta. „Bude mi osmnáct. Mně a mému bratrovi. Jsme dvojčata.“ Potom dodala: „Budete mi dělat doprovod?“

Einar se tvářil, jako by snědl něco shnilého. Z obličeje se mu vytratila barva. „Slečno, prosím vás,“ řekl nakonec. „Možná byste se měla zapsat do jiného semináře. Asi by to bylo nejlepší.“ Dotkl se svého hrdla, jako by mu na něm visela nějaká vzácnost.

Právě tehdy si Greta uvědomila, že profesor Wegener je v něčem mnohem mladší než ona. Měl chlapeckou tvář s malými ústy a neustále se mu červenaly uši. Světle hnědé vlasy mu rozpustile padaly do čela. V tom okamžiku cosi Gretě

napovědělo, aby vzala Einarovu tvář do svých dlaní. Když se prsty dotkla jeho lící, trochu nadskočil, ale pak zůstal klidně stát. Greta držela profesorovu hlavu a v dlaních cítila teplo z jeho spánků. Nepouštěla ho a Einar se nevzpouzel. Potom ho políbila. Malé plátno bylo mezi nimi. Právě tehdy si Greta uvědomila, že nejenom chce, aby ji Einar Wegener doprovázel na narozeninový večírek, ale že si ho jednou i vezme. „Jste opravdu hezký,“ řekla.

„Můžu jít?“ zeptal se Einar a odtáhl se od ní.

„Myslíte na mou oslavu?“

„Tak jsem to...“

„Samozřejmě, že na oslavu můžete jít. Proto jsem vás přece pozvala.“

Einar se potom k překvapení obou ke Gretě přiblížil, aby se mohli ještě jednou políbit.

Krátce před oslavou a jejími osmnáctými narozeninami však Gretin otec usoudil, že v Evropě již není bezpečno. Záhy poté, co Německo napadlo Francii, pan Waud poslal celou rodinu z Dánska domů do Ameriky. „Jestli se císař dostane přes Belgii, v postupu sem mu nic nezabrání,“ řekl, když s dcerou seděl u jídelního stolu ze světlého dřeva. „Máš pravdu,“ přitakala Gretina matka, která plula po místnosti s balíky slámy na přepravu věcí. Greta si připadala jako utečenec. S prázdnou se nalodila na palubu *Princezny Dagmar*. V kapse schovávala krátký vzkaz od Einara, ve kterém stálo: „Zapomeňte na mě, prosím. Bude to tak nejspíš nejlepší.“

Po víc než deseti letech, za deštivého jara roku 1925, Gretě připadalo, jako by v sobě ukrývala manželovo tajemství. Několik prvních týdnů po sezení v Anniných šatech o tom

spolu ani nepromluvili. Pilně pracovali každý u svého stožanu a pečlivě se jeden druhému vyhýbali. Annin portrét byl hotový a Greta hledala další práci. Jednou či dvakrát – u večere nebo když si oba pozdě večer četli – si Greta vzpomněla na šaty a málem Einarovi řekla Lili. Pokaždé se však včas zarazila. Jen jednou na jeho otázku zareagovala slovy: „Co jsi říkala, Lili?“ Vzápětí se mu omluvila. Oba se zasmáli a Greta Einara políbila na čelo. Dál na to nemyslela, jako by Lili byla jenom postavou ze hry, kterou viděli v Národním divadle.

Greta jednoho večera seděla na židli v kuželu světla ze stojací lampy a četla si v deníku *Politiken* o sociálních liberálech. Einar k ní přistoupil, posadil se jí u nohou a položil hlavu do jejího klína. Greta na stehnech cítila, jak je těžká a teplá. Dál četla noviny, hladila manžela po vlasech a v krátkých intervalech zvedala ruku a otáčela stránky. Když dočetla, složila noviny na stránce s křížovkou, vytáhla z kapsy pracovní haleny tužku a chystala se začít luštit.

„Nějakou dobu už na ni myslím,“ ozval se Einar.

„Na koho?“

„Na Lilinku.“

„Možná bychom ji měli znovu pozvat na návštěvu,“ navrhla Greta, aniž by zvedla hlavu od křížovky. Prstem umazaným od tiskařské černi si hladila jizvu po neštovici.

Greta měla ve zvyku říkat různé věci, které vůbec nemyslela vážně. Neustále potřebovala oponovat a být nekompromisní. Pořád to v ní vřelo. Během manželství Einaroví navrhla několik podobných absurdit. „Co kdybychom se přestěhovali do Pasadeny a pěstovali tam pomeranče?“ Nebo: „Co kdybychom u nás v bytě zřídili malou kliniku pro prostitutky z Istedgade?“ Případně navrhla: „Anebo bychom

se mohli odstěhovat na nějaké neutrální místo, třeba do Nevada, kde nás vůbec nikdo nezná.“ V průběhu manželství člověk řekne leccos. Naštěstí většinou zůstane jen u slov, která mu pak visí nad hlavou jako spící netopýr. Takhle alespoň uvažovala Greta. Co si myslí Einar, nedokázala říct.

Jednou zkusila namalovat spícího netopýra s myším tělem zavnutým do černých blanitých křídel, ale nepodařilo se jí to. Chyběla jí dostatečná technická zručnost potřebná k zachycení prodloužených prstů a malého palce s drápkem. Nedovedla správně vyobrazit našedlou blánu zavřených křídel. Na akademii je neučili malovat zvířata z boku. Einar, který do svých krajiněk občas zakomponoval prasnici, vrabčáka, či dokonce Edvarda IV., jí celá léta sliboval, že ji to naučí. Kdykoli si však spolu sedli, aby začali s výukou, něco je vyrušilo. Buď přišel telegram z Kalifornie, nebo venku udeřila pradelena svými činely. Případně Einarovi zavolal některý z jeho stálých odběratelů. Častokrát to byli muži s šedivými vlasy a tituly, kteří bydleli v domech s úzkými zelenými okenicemi neustále zajištěnými malými háčky.

Za několik dní se Greta vracela do Vdovského domu. Měla schůzku s galeristou, který nakonec její obrazy odmítl. Byl to hezký muž s pihou na krku podobnou skvrně od čokolády. Vlastně Gretu neodbyl, ale z toho, jak si prsty poklepával na bradu, bylo zřejmé, že ho její díla nezaujala. „Máte jenom portréty?“ zeptal se. Stejně jako zbytek Kodaně věděl, že je vdaná za Einara Wegenera. Greta vycítila, že právě proto galerista očekával, že mu přinese malebné krajinky. „Nenapadlo vás někdy, že vaše obrazy jsou možná příliš...“ Nemohl najít vhodné slovo. „... úchvatné?“ Jeho slova Gretu dopálila. V šatech s lesklými klopami jí najednou bylo horko.

Příliš úchvatné? Jak může něco být příliš úchvatné? Vytrhla mu desky s obrazy z ruky a otočila se na podpatku. Když vyšla po schodech ve Vdovském domě, pořád měla rozpalený, zpocení obličej.

Když otevřela dveře, spatřila dívku sedící ve vyplétaném křesle. Zpočátku nevěděla, kdo to je. Dívka seděla tváří k oknu. V rukou držela knihu a na klíně jí ležel Edvard IV. Měla na sobě modré šaty s odepínacím bílým límcem a na krku jí visel Gretin zlatý řetízek. Znalý se? Voněla mátou a medem.

Námořník o patro níž řval na svou ženu. Pokaždé, když se ozvalo slovo *děvka*, dívce zrudl krk. Vzápětí však zesvětlél a dostal svou původní barvu. „Běhno!“ vykřikoval neustále námořník a dívčino hrdlo střídavě červenalo a bledlo.

„Lili?“ hlesla nakonec Greta.

„Ta kniha je skvělá,“ řekla Lili a zvedla pojednání o dějinách Kalifornie, které jim poslal Gretin otec. Připutovalo v bedně spolu s konzervovanými citrony v cukru, Čistým pasadenským extraktem a jutovým pytle plným eukalyptových semen pro Gretu k napařování obličejů.

„Nechtěla jsem tě rušit,“ řekla Greta.

Lili jenom cosi tichounce zamumlala. Edvard IV. líně zamručel a nastražil uši. Greta stála v kabátě v otevřených dveřích. Lili se zase začetla do knihy. Greta se podívala na její bledý krk v krajkovém límci. Nevěděla jistě, jaké chování od ní manžel očekává. Říkala si, že pro Einara je to důležité a ona se podle toho musí zařídit, i když se cítí nesvá. Stála ve dveřích s jednou rukou na klíce a Lili tiše seděla v křesle, na které oknem dopadalo sluneční světlo. Grety si nevšímala. A ta přitom tolik toužila, aby vstala a vzala ji za ruce. Její přá-

ní se však nevyplnilo. Nakonec si uvědomila, že by Lili měla nechat o samotě. Vyšla z bytu a zavřela za sebou dveře. Sešla po tmavém schodišti a vykročila na ulici. Potkala tam čínskou prادلenu a poslala ji pryč.

Když se vrátila do Vdovského domu, Einar maloval. Měl na sobě kostkované tvídové kalhoty, košili s vyhrnutými rukávy a vestu. Jeho hlava nad objemným uzlem na kravatě vypadala maličká. Kulaté tváře měl uzardělé a malými našpuhlenými rty cumlal dřevěnou násadu štětce. „Konečně jsem se pohnul z místa,“ řekl zvesela. „Povedlo se mi namíchat správné barvy na zasněženou pláň. Chceš se podívat?“

Einar maloval malé krajinky, které každý pohodlně udržel v rukou. Obraz, který chtěl Gretě ukázat, byl tmavý a zachycoval močál za zimního soumraku. Promáčenou půdu oddělovala od oblohy pouze tenká vrstva špinavého sněhu. „Není to močál v Blåtand?“ zeptala se Greta. Einarovy krajinky jí v poslední době lezly krkem. Nedokázala pochopit, jak je může pořád dokola malovat. Dnes večer dokončí jednu a zítra ráno začne další.

Na stole ležel pecen žitného chleba. Einar zašel nakoupit, což obvykle nedělal. Vedle stál kbelík s garnáty na ledu a talíř s nakrájeným hovězím masem. Byla tam i miska nakládaných cibulek. Gretě připomínaly korále, které v dětství navlékala s Carlisleem, když měl po nehodě pochroumanou nohu a nemohl si hrát venku. „Byla tu Lili?“ zeptala se. Cítila potřebu zmínit se o ní, protože věděla, že Einar by o ní sám od sebe nezačal.

„Hodinu, možná méně. Ty tu necítíš její parfém?“ Vymýval si štětce v zavařovací sklenici s vodou. Tekutina se zbarvila trochu doběla a připomínala řídké mléko, které Greta musela kupovat, když se po válce vrátila do Dánska.

Co má říct? Nevěděla, co by manžel chtěl slyšet. „Vrátí se?“

„Jenom když ti to nebude vadit,“ odpověděl Einar. Stál k ní zády.

Měl chlapecky úzká ramena. Byl tak subtilní, že by se Gretě vešel dvakrát do náruče. Sledovala, jak se mu při vymývání štětců pohybuje pravé rameno. Jakýsi vnitřní hlas jí napověděl, aby se za něho postavila, vzala ho za paže a pošeptala mu, ať se nehýbá. Chtěla mu dopřát, po čem touží, avšak zároveň pocítovala neodbytné nutkání obejmout ho a povědět mu, jak má naložit s Lili. Stáli v podkrovním bytě ve Vdovském domě a za okny se snášel soumrak. Einar měl paže svěšené podél těla a Greta ho pevně objímala. Nakonec dostala nápad. „To záleží na Lili. Ať si dělá, co chce,“ řekla.

Město pořádalo v červnu na radnici ples umělců. Greta týden nosila v kapse pozvánku a uvažovala, co s ní má udělat. Einar jí nedávno řekl, že na plesy již chodit nechce. Greta mu to nevěřila. V jeho očích totiž četla nepřiznanou touhu.

Jednou večer se ho v divadle jemně zeptala: „Chtěl bys jít na ples jako Lili?“ Uhodla totiž, že právě to si Einar přeje, i když by to nikdy nepřiznal. Svěřoval se jí jen výjimečně, a to ho ještě musela pobízet. Potom jí však obvykle zcela odhalil, jak se cítí. Greta ho vždy trpělivě vyslechla a podpírala si přitom bradu pěstí.

Seděli na galerii Královského divadla. Jejich sedadla měla područky z oblýskaného rudého sametu a nad jevištěm se skvěl nápis UMĚNÍ NEPŘINÁŠÍ JEN POTĚCHU. Černé podlahy z dubového dřeva odpoledne navoskovali a vzduch nasládle páchl jako v lékárně. Podobnou vůni bylo u Wegenerů doma cítit pokaždé, když Einar uklidil a vytřel.

Einarovi se rozechvěly ruce a zrudověl mu krk. Seděl s Gretou téměř na úrovni elektrického lustru s obrovskými koulemi z kouřového skla. Jeho světlo dopadalo na spodní část Einarovy tváře těsně u ucha, kde většině mužů rostou kotlety. Měl tak světlé vousy, že si je holil pouze jednou týdně. Nad horním rtem mu jich rašilo tak málo, že by je Greta snadno spočítala. Tváře měl růžové jako okvětní lístky čajových růží. Greta mu to někdy potají tiše záviděla.

Orchestr právě ladil a chystal se na dlouho ponořit do *Tristana a Isoldy*. Pár vedle Einara s Gretou si nenápadně zouval večerní obuv. „Měl jsem za to, že jsme se dohodli, že letos na ples nepůjdeme,“ řekl Einar nakonec.

„Nemusíme tam chodit. Jenom jsem myslela...“

Světla pohasla a před orchestr předstoupil dirigent. Einar dalších pět hodin nehybně seděl s nohama přitisknutýma k sobě a v ruce pevně svíral program. Greta věděla, že přemýšlí o Lili, jako by to byla jeho mladší sestra, která byla velmi dlouho pryč a teď se má vrátit domů. Anna toho večera zpívala Isoldinu služebnou Brangänu. Gretě její hlas připomněl žhavé uhlíky v kamnech. Nevyrovnal se kráse sopránu, ale dokázal zahřát a byl čistý. Takhle zpívala správná služebná. „Některé nejzajímavější ženy, které znám, vlastně nejsou ani moc hezké,“ řekla Greta Einarovi, když spolu leželi v posteli a ona se rukou dotýkala jeho horkého boku. Pozvolna se propadala do hlubin spánku a nedokázala rozlišit, jestli je v Kodani, anebo v Kalifornii.

Když se druhého dne vrátila ze schůzky s dalším galeristou, který byl tak unylý a bezvýznamný, že ji svým odmítnutím ani nerozčílil, šla políbit Einara. Na tváři a ve vlasech mu ulpíval Liliin duch, který voněl mátou a mlékem.

„Nebyla tady zase Lili?“

„Byla. Strávila tu celé odpoledne.“

„A co dělala?“

„Zašla si něco koupit k Fonnesbechovi.“

„Úplně sama?“ otázala se Greta.

Einar přikývl. Pro ten den již skončil s malováním a seděl v křesle s opěrkami z ořechového dřeva. V rukou držel rozložené noviny a u nohou se mu choulil Edvard IV. „Mám ti od ní vyřídit, že na ten ples půjde.“

Greta mlčela. Měla pocit, jako by jí někdo vysvětloval pravidla nové společenské hry. Poslouchala a přikyvovala, ale přitom si myslela: *Doufám, že to lépe pochopím, až začneme hrát.*

„Chceš přece, aby šla, ne?“ zeptal se Einar. „Nebude ti vadit, když půjde místo mě?“

Greta si stáčela vlasy do uzlu. „Vůbec mi to nevadí,“ odpovíděla.

V noci ve spánku jednou paží objímala Einarovu hrud. Když se vzali, jeho babička jim věnovala masivní empírovou postel z bukového dřeva. Byla poněkud krátká, protože ve Wegenerově rodině byli kromě Einarova otce všichni malí. Greta si v ní za ta léta zvykla spát napříč, s nohama položenými přes Einarovy. Někdy zapochybovala o smyslu života, který si pro sebe v Dánsku vytvořila. Připadala si jako malá holčička, jejíž nejmilejší hračkou je Einar s roztomilými chodidly a tváří jako porcelánová panenka. Našpulené rty se mu ve spánku leskly a rozčuchané vlasy měl rozprostřené kolem tváře jako svatozář. Greta si již nevzpomínala, kolik nocí strávila pozorováním, jak se snícímu Einarovi chvějí dlouhé řasy.

V ložnici bylo uprostřed noci ticho. Rušilo ho pouze houkání trajektu na ostrov Bornholm v Baltském moři, kde se narodila Gretina babička. Greta stále častěji bděla a myslela na Lili – na její venkovský obličej s rozzechvělým horním rtem a lesklýma hnědýma očima, které jako by se každou chvíli měly zalít slzami. Myslela na její měkký nosík, díky němuž působila jako dívka, která se pozvolna mění v ženu.

Lili byla ještě plašší než Einar. Přinejmenším zpočátku. Při řeči se dívala na zem a někdy znervózněla tak, že ze sebe nedokázala vypravit jediné slovo. Když jí Greta nebo Anna položily prostou otázku, například: „Slyšela už jsi o tom hrozném požáru v docích Královské společnosti pro obchod s Grónskem?“, jenom na ně beze slova hleděla a pak se k nim otočila zády. Mnohem raději psala vzkazy a nechávala je porůznu po bytě. Používala k tomu pohlednice, které kupovala od slepé ženy před železnými branami Tivoli. Nechávala je buď na jasanovém šatníku, nebo na Gretině malířském stojanu.

Vždyť na plese nebudu nikoho znát. Opravdu tam mám jít?

Není nespravedlivé nechat Einara doma? Nebude mu to vadit?

V jednom vzkazu stálo:

Nepřipadám si dost hezká. Porad' mi, prosím.

Greta odepisovala a své odpovědi nechávala těsně před odchodem z bytu u mísy s hruškami:

• • •

Teď už je pozdě. Všem jsem pověděla, že přijdeš. Neboj se, prosím. Všichni si myslí, že Lili je Einarova sestřenice z Blåtand. Několik známých se ptalo, jestli nebudeš potřebovat doprovod, ale řekla jsem jim, že to nebude nutné. Vidíš, že ti to nevadí? Nepřipadala jsi mi na to – nevím, jestli je to správné slovo – připravená.

Einar s Gretou často večereli s přáteli ve své oblíbené kavárně na břehu Nyhavnského kanálu. Einar se někdy přio-pil kmínkou a dětinsky se vychloubal úspěchem některé ze svých výstav. „Všechny obrazy se prodaly. Do jednoho,“ vykládal. Gretě připomínal Carlislea, který se v dětství dokázal donekonečna chlubit dobrou známkou z geometrie nebo hezkým novým kamarádem.

Einarovy řeči Gretu uváděly do rozpaků. Pokaždé, když se hovor stočil k penězům, snažila se neposlouchat. Neměla k tomu co dodat. Jako by nemohli předstírat, že na penězích ani jednomu z nich nezáleží. V takových chvílích se na Eina-
ra upřeně zadívala přes stůl a přestala si všímat nedojedené-
ho lososa na svém talíři. Nikdy manželovi nepověděla o pe-
nězích, které jí věnoval otec, když odjížděla do Dánska. Ani
mu neprozradila, že po každé pomerančové sklizni se zvýší
zůstatek jejího účtu v Agrární bance. Netajila to před ním ze
sobectví, ale protože se obávala, aby ji všechny ty peníze ne-
zkazily. Nakonec jednoho politováníhodného dne zakoupila
celý Vdovský dům, ale nedokázala se přimět, aby to řekla Ei-
narovi, který každý měsíc trochu zdráhavě chodil do Agrární
banky zaplatit nájem. Greta samozřejmě pochopila, že uděla-
la chybu, ale teď už ji nemohla nijak odčinit.

Když se Einar rozrušil, bouchl pěstmi do stolu a pohodil hlavou, takže mu do obličeje spadlo několik pramenů vlasů. Límeček košile se mu rozevřel a odhalil jeho hladkou růžovou hrud. Nebyl ani trochu tlustý, ale měl malá měkká prsa. Greta ho vždy plácala po zápěstí na znamení, že to s kmínkou nemá přehánět. Tohle dělala její matka, když Greta jako dívka v Loveckém klubu vypila příliš mnoho Tenisových koktejlů. Einar však jako by její signály nechápal. Pokaždé zvedl úzkou sklínku k ústům a usmál se na společnost u stolu, jako by očekával její souhlas.

Na muže měl Einar neobvykle stavěné tělo. Greta si to uvědomovala a myslela na to pokaždé, když se mu košile rozevřela ještě víc a spolustolovníkům se naskytl pohled na jeho hrudník. Gretě to připadalo stejně obscénní, jako kdyby se před nimi odhalovala dívka, která právě překročila práh puberty. Einarovy hezké vlasy a hladoučká brada mátlly. Byl tak krásný, že když zašel do Královských zahrad, stařeny, které se tam procházely, někdy i přes zákaz natrhaly tulipány a podaly mu je. Jeho ústa byla růžovější než všechny rtěnky, které se daly koupit ve třetím patře obchodního domu Magasin du Nord.

„Pověz jim, proč nepůjdeš na ples,“ vyzvala ho jednou Greta u večeře. Bylo teplo, a tak jedli u venkovního stolu osvětleného loučí. Před nějakou dobou do sebe na kanálu narazily dvě lodě a večerní vzduch páchl benzínem a rozštípaným dřevem.

„Na ples?“ zeptal se Einar a maličko uklonil hlavu.

„Greta povídala, že ti z Jutska přijede sestřenice,“ řekla Helena Albecková, která pracovala jako sekretářka Královské společnosti pro obchod s Grónskem. V krátkých ze-

lených šatech se sníženým pasem působila ladně. Jednou se opila, vzala Einara za ruku a přitiskla si jeho dlaň do klína. Einar okamžitě ucukl, což potěšilo Gretu, která všechno viděla mezerou mezi laťkami v kuchyňských dveřích.

„Sestřenice?“ zopakoval Einar poněkud popleteně. Orosil se mu horní ret. Zmlkl, jako by najednou ztratil řeč.

Nestalo se to poprvé. Sotva se Greta o Lili zmínila před nějakou přítelkyní, dokonce i před Annou, Einar svraštil obličej a dělal, že vůbec neví, o kom je řeč. Jaká Lili? Ach tak, Lili. Má sestřenice? Jistě, má sestřenice Lili. Druhého dne se to opakovalo. Jako kdyby šlo pouze o Gretino tajemství, které si vymyslela za Einarovými zády. Nikdy to spolu nerozebírali. Greta uvažovala, že by o tom s ním možná měla promluvit přímo, ale pak tu myšlenku zavrhla. Možná se bála, aby mu neublížila. Anebo aby mu nevadilo, že se plete do jeho věcí. Možná se nejvíc ze všeho obávala, že Lili navždy zmizí. Že bude utíkat, až jí bílý odepínací límec bude vlát, a zanechá Gretu ve Vdovském domě samotnou.

3

Einarův otec byl zkrachovalý pěstitel obilí, kterého vyloučili ze Společnosti pro kultivaci vřesovišť. Poprvé v životě opustil matčinu farmu v Blåtand, když vyrazil do Skagenu v nejsevernějším cípu Dánska. Jel si tam pro nevěstu, jež v jednom obchodě šila rybářské sítě. Přenocoval v hospůdce se střechou z mořských řas, která stála v zátocce, a ráno se oženil. Když se z Blåtand vzdálil podruhé a naposledy v životě, zamířil opět do Skagenu. Vezl tam manželčino tělo a vzal s sebou i maličkého Einara zabaleného do kostkované přikrývky. Půda v okolí Skagenu byla zmrzlá a příliš tvrdá, takže se v ní nedal vykopat hrob. Příbuzní mu pomohli mrtvou zabalit do rybářské sítě očištěné od pozůstatků ryb a společně ji spustili do ledového moře jako kotvu. Hospůdku se střechou z řas týden předtím spláchla šedá vlna do průlivu Kattegat, a tak Einarův otec tentokrát přespal v obchodu se sítěmi. Strávil noc mezi rezavými jehlami a provazy. Celou dobu cítil slabou vůni petrklíčů, kterou měla v oblibě jeho žena.

Einarův otec byl vysoký, slabý a měl křehké kosti. Při chů-

zi se opíral o sukovici a doma se musel přidržovat nábytku. Když byl Einar malý, otec často zůstával upoutaný na lůžko s chorobami, s nimiž si doktor nevěděl rady. Když otec přes den spal, Einar se vkrádal do jeho pokoje a díval se, jak se mu u úst tvoří pěna. Přišel k němu po špičkách a natáhl ruku, aby se dotkl jeho zlatých kadeří. Vždycky toužil po takových vlasech. Byly husté a krásně by v nich držel stříbrný hřebínek. Vypadal by jako ozdoba na vánočním stromku. Ještě přitažlivější než otcovy vlasy však byla jeho nemoc – záhadná choroba, která z něho vysávala energii a proměnila jeho oči ve dva bezvýrazné mléčné ovály. Prsty mu zežloutly a zkřehly. Einarovi připadal otec krásný. Byl to muž uvězněný v nepotřebné, sípavé a trochu zapáchající tělesné schránce. Člověk zrazený vlastním tělem, které mu odmítá sloužit.

Někdy Einar vyšplhal do otcovy bukové postele a vklouzl pod prošívanou přikrývku. Když se v ní udělaly díry, babička ji vyspravila maličkými kousky mentolové žvýkačky a postel od ní svěže voněla. Einar si lehl a zabořil hlavu do polštáře. Malý Edvard II. se mezi ním a jeho otcem stočil do klubíčka a bílým ocasem plácal do přikrývky. Zamručel, povzdechl si a nakonec kýchl. Einar ho napodobil. Dělal to, protože věděl, že otec má Edvarda velice rád, a Einar chtěl, aby ho miloval stejně jako psíka.

Ležel v posteli a cítil, jak z otcova kostnatého těla vychází slabé teplo. Pod noční košili se mu rýsovala žebra a nazeleňalé žíly na krku mu nabíhaly námahou. Einar vzal otce za ruku a nepustil ji, dokud do dveří nevstoupila jeho malá hranatá babička a neodehnala ho. „Jenom se mu přitíží,“ řekla pokaždé. Přesprávil ji zaměstnávala starost o pole a návštěvy soucitných sousedů, takže neměla čas starat se o Einara.

Einar otce obdivoval a zároveň k němu cítil odpor. Někdy mu nadával, když kopal v močálu a lopatou odsekával kusy rašeliny. Na stolku vedle otcovy postele stála oválná fotografie Einarovy matky se stříbřitýma očima a copem obtočeným kolem hlavy. Kdykoli Einar uchopil snímek do ruky, otec mu ho vzal a řekl: „Neruš ji.“ Naproti posteli stál šatník z mořného jasanového dřeva s jejími šaty. Visely tam stejně, jak je tam zanechala toho dne, kdy porodila Einara. Jedna zásuvka byla plná plstěných sukni, které měly ve spodním lemu zašité oblásky, aby se nezvedaly ve větru. V další se nacházelo vlněné spodní prádlo, šedé jako zimní obloha. Na ramínkách visely několikery gabardénové šaty s balonovými rukávy. Byly tam i zažloutlé svatební šaty zabalené v papíru, který se při doteku rozpadal. Ležela tam i pompadurka s chřestícími jantarovými korálemi, brož s černou kamejí a jehlice do vlasů s malým diamantem.

Když se Einarův otec cítil zdrav, vycházel z domku ven. Jednoho dne se vrátil z hodinového posezení u sousedů a našel svého sedmiletého syna, který byl na svůj věk malý, jak se přehrabuje v zásuvkách šatníku. Kolem krku měl omotané jantarové korále a hlavu si ovinul dlouhým žlutým šálem, aby to vypadalo, že má krásné dlouhé vlasy.

Otec zrudl ve tváři a oči jako by mu zapadly hluboko do hlavy. Einar zaslechl, jak zlobně sípá. „To nesmíš,“ řekl. „Tohle kluci nedělají.“ Einar na to odpověděl: „Proč ne?“

Když bylo Einarovi čtrnáct, otec zemřel. Hrobníci rodině naučtovali deset korun navíc, protože museli vykopat delší díru, aby se do ní vešla jeho rakev. Babička, která právě pohřbila své poslední dítě, Einarovi na hřbitově dala malý zápisník v cínových deskách. „Piš si do něj všechno, co tě

napadne,“ řekla mu. Měla plochý obličej, kulatý jako talíř. Zračila se v něm úleva nad tím, že její podivínský, neproduktivní syn konečně odešel na věčnost. Zápisník se velikostí podobal hrací kartě a ke hřbetu měl poutky z pštroší kůže připevněnou lazuritovou tužku. Babička ho sebrala spícím pruskému vojákovvi za německé okupace Jutska v roce 1864. „Vzala jsem mu zápisník a pak jsem ho zastřelila,“ přibarbovala někdy své vyprávění.

Ves Blåtand dostala jméno po jednom z prvních dánských králů. Nikdo pořádně nevěděl, kdy vznikla ani odkud pocházeli její obyvatelé, ačkoli existovaly báje o grónských osadnících, kteří sem přesídlili ze svého skalnatého ostrova, aby se jejich ovce měly kde pást. Byla to obyčejná, stále podmáčená vesnice uprostřed blat. Lidé měli pořád mokré nohy, psi srst a na jaře někdy vodou nasáklly i koberce a stěny na chodbách. Nad nacucanou zemí vedla k hlavní silnici a do obilných polí prkenná lávka, která každý rok klesla o dvě desítky centimetrů hlouběji do bahna. Když se v květnu ledová krusta ležící na zemi rozdrobila na malé tenké kousky, místní muži zohýbaná prkna zatloukli zpátky do několika ostrůvků pevné žluté země.

Einar se v dětství přátelil s Hansem, který bydlel v cihlové vile na kraji vesnice. Měli tam vůbec první telefon v celém Blåtand. Jednoho dne, ještě než se stali blízkými přáteli, Hans Einarovi za jeden øre dovolil zvednout sluchátko. Einar v něm slyšel jenom ticho a statické praskání. „Kdybys měl komu zavolat, určitě bych tě nechal,“ řekl Hans, vzal Einara kolem ramen a zlehka jím zatřásl.

Hansův otec byl baron. Hansova matka měla šedé vlasy pevně stažené do drdolu a se synem mluvila výhradně fran-

couzsky. Hans měl spodní polovinu obličeje samou pihu a stejně jako Einar byl menší než většina ostatních chlapců. Na rozdíl od Einara však mluvil rychle a měl skřípavý hlas. Byl to hodný chlapec, který se dokázal snadno nadchnout. Mluvil stejně zaníceně a směle se svým nejlepším přítelem, korsickou vychovatelkou i s duchovním, který měl nos jako pivoňku. Byl to typ chlapce, který večer vyčerpaný, ale šťastný okamžitě usne a rychle se zklidní. Einar to věděl, protože kdykoli ve vile přespál, rozrušením až do rozbřesku nezahmouřil oka.

Hans byl o dva roky starší než Einar, ale to vůbec nevažilo. Byl vyšší než kamarád, ale ve čtrnácti letech byl na svůj věk stejně příliš malý. V porovnání se zbytkem těla měl pěkně velkou hlavu. Dvanáctiletému Einarovi připadal dospělejší než ostatní chlapci, které znal. Hans rozuměl dospělým, a ti řídili chod světa. Věděl, že nemají rádi, když jim děti přijdou na to, že si protirečí. „Vůbec nic mu neříkej,“ radil Einarovi, když jeho otec, který téměř neustále naříkal, že je mu zle a musí pořád ležet v posteli, znenadání odhodil prošívanou přikrývku a běžel ke konvici s čajem, když se u nich zastavila paní Bohrová či paní Langeová na kus řeči. Také Einarovi radil, aby otci pro jistotu neříkal, že se chce stát malířem. Pokaždé přitom přitiskl prsty k sobě, takže jeho ruka připomínala ploutev. „Než vyrosteš, ještě si to mockrát rozmyslíš. Tak ho s tím teď netrap,“ prohodil pokaždé Hans a dotkl se ploutví Einarovy ruky. Einarovi naskočila husí kůže a zježily se mu krátké chloupky na předloktí. Říkal si, že Hans má určitě pravdu, když toho tolik ví. „Člověk nemá své sny prozrazovat druhým,“ řekl Hans jednoho dne Einarovi, když ho učil lézt na prastarý dub rostoucí na kraji močálu. Kořeny stromu

se záhadným způsobem obtáčely kolem bělostného balvanu posetého kousky slídy. Za slunečného dne se na něj nedalo přímo pohlédnout, jak se leskl. „Uteču do Paříže, ale nikomu o tom nepovím. Nechám si to pro sebe. Jednoho dne prostě budu pryč. *Tehdy* se to všichni dozvědí,“ prohlásil Hans. Vysel za nohy na větvi a houpal se na ní. Košile se mu vyhrnula, takže bylo vidět chlupy, které mu rašily na hrudi. Kdyby povolil svaly, spadl by rovnou do bublajícího bahna pod sebou.

Hans se však v močálu neutopil. Ještě než Einar oslavil třinácté narozeniny, stali se z nich nejlepší přátelé. Einara to překvapilo, protože od chlapce, jako byl Hans, očekával pouze opovržení. Hans ho však často zval na tenis, který hrál vedle vily na travnatém kurtu vyznačeném práškovým cukrem. Když zjistil, že Einar se nedokáže pořádně rozmáchnout raketou, vysvětlil mu pravidla soudcování. Tvrdil, že je důležitější než hra. Jednou odpoledne se Hans s jedním ze svých čtyř bratrů rozhodli hrát nazí, aby potrápili matku. Einar ve svetrů seděl na kameni porostlém lišejníkem. Schovával se před sluncem pod slunečníkem z růžového papíru, který nad ním roztáhl Hans. Snažil se hru rozhodovat objektivně, ale ve skutečnosti ze všeho nejvíc chtěl, aby kamarád vyhrál. A tak ze svého místa na kameni vykřikoval: „Forty – love pro Hanse... Hans dal eso.“ Hans a jeho bratr ladně běhali za míčkem a jejich rozkývané růžové penisy se podobaly kupírovaným psím ocasům. Einarovi se z toho pod slunečníkem dělalo horko. Vtom se Hansovi povedl mečbol. Všichni tři si otřeli pot z těla a Hans přejel nahou paží Einarovi po zádech.

Hans měl létajícího draka z papíru a balzového dřeva, kterého mu matka přivezla z Berlína. Vypadal jako ponorka a Hans ho velice rád pouštěl vzhůru k obloze. Lehával v mla-

dé vojtěšce a díval se, jak se drak vznáší nad rašeliništěm. Špulku s provázkem, na kterém byla ponorka upevněná, svíral mezi koleny. „Přesně takového draka má císař,“ říkal se stéblem trávy v ústech. Pokusil se Einara naučit, jak se drak pouští, ale tomu se vůbec nedařilo najít správný vzdušný proud. Ponorka z rýžového papíru pokaždé vystřelila strmě vzhůru a stejně rychle dopadla na zem. Einar viděl, že Hans při každém dopadu bolestně zamrkal. Chlapci se k převrácené ponorce pokaždé rozběhli a Einar se omlouval: „Nevím, jak se to mohlo stát, Hansi. Moc mě to mrzí, Hansi.“ Hans ponorku zvedl ze země, setřásl z ní pampelišky a řekl: „Vůbec nic se jí nestalo.“ Einar se s ní nikdy nenaučil manévrovat. Jednoho dne, když oba leželi na zádech ve vojtěšce, Hans řekl: „Na, teď ji pouštěj ty.“ Zaklesl mu špulku s provázkem mezi kolena a zase se uvelebil v poli. Einara do zad tlačily výmoly. Pokaždé, když se provázek napnul, špulka se otočila a Einar se prohnul v zádech. „Tak je to správně,“ pochválil ho Hans. „Veď ji koleny.“ Einar si zvykal na otáčivý pohyb špulky a na to, že drak prudce klesá a zase se vznáší vzhůru jako pták. Chlapci se smáli a ve slunci jim červenaly nosy. Hans lechtal Einara na břiše stéblem rákosu. Měli obličeje tak blízko u sebe, že Einar přes vojtěšku cítil kamarádův dech. Einar zatoužil přilehnout k němu tak blízko, aby se dotkli koleny. Hans se v tu chvíli zdál svolný k čemukoli. Einar se ke svému nejlepšímu kamarádovi přisunul blíž. V tu chvíli odplul jediný mrak, který byl na nebi, a chlapcům do tváří zazářilo slunce. Zrovna když se Einar kostnatým kolenem přiblížil k Hansově noze, zadul do draka náhlý poryv větru a Einarovi se vysmekla špulka s provázkem. Chlapci sledovali, jak ponorka vyplouvá nad jilmy. Nejprve se vznesla, ale potom

dopadla do černého bahna. Pohltilo ji, jako by vážila tolik, co kámen.

„Hansi,“ vydechl Einar.

„To nic,“ zašeptal ohromeně Hans. „Jenom o tom neříkej mé matce.“

Toho roku, kdy Einarovi zemřel otec, si v létě chlapani hráli v rašeliníkových polích babičky Wegenerové a čvachtali se v blátě. Bylo teplo a oni venku strávili skoro celé dopoledne. Hans se najednou dotkl Einarova zápěstí a řekl: „Einare, miláčku, co bude k obědu?“ Bylo kolem poledního a Hans věděl, že kromě Einarova otce, který vsedě spí v posteli, na farmě nikdo není.

Hans tehdy konečně začínal růst. Bylo mu patnáct let a jeho tělo se obalovalo masem, aby bylo přiměřené hlavě. Pod kůží na krku se mu začínal rýsovat ohryzek. O velký kus přerostl Einar, který i ve svých třinácti letech zůstal pořád stejně malý jako předtím. Nyní ho postrčil směrem k farmě. V kuchyni se posadil do čela stolu a zastrčil si za límec ubrousek. Einar nikdy v životě nic nevařil, a tak nečinně stál u kamen. Hans klidně řekl: „Rozdělej oheň. Uvař vodu a hoď do ní pár brambor a kus skopového.“ Potom tišeji dodal jemným hlasem, který najednou postrádal obvyklou skřípavost: „Je to jenom jako, Einare.“

Vedle roury kamen zplihle visela zástěra s rákosovými šňůrkami, kterou nosila Einarova babička. Hans ji vzal, přistoupil s ní zezadu k Einarovi a opatrně mu ji uvázal kolem pasu. Dotkl se jeho šije, jako by mu chtěl z krku odhrnout závoj vlasů. „Ty sis na tohle nikdy nehrál?“ zašeptal Einarovi do ucha zastřeným horkým hlasem. Prsty s okousanými nehty se stále dotýkal jeho krku a pevně utahoval zástěru. Einar

ohromeně vtáhl břicho a vděčně se zhluboka nadechl. Plíce se mu naplnily vzduchem, právě když do kuchyně vešel jeho otec s doširoka otevřenými očima a ústy rozevřenými do velkého O.

Einar cítil, jak mu zástěra sklouzla na zem.

„Nech ho na pokoji!“ Einarův otec se po Hansovi napřáhl holí.

Bouchly dveře a v kuchyni se zešeřilo. Celá se najednou zmenšila. Einar zaslechl čvachtání Hansových bot cestou k rašeliništi. Otec chvíli sípavě dýchal a potom syna udeřil pěstí do tváře. Z močálu, nad kalužemi plnými pulců a rašelíníkovými poli se v odpoledním vzduchu nesla kratičká písnička, kterou si prozpěvoval Hans:

Žil jeden stařec u močálu černého.

Měl synka hezkého a psíka líného.

4

Greta své osmnáctiny oslavila na palubě *Princezny Dagmar*. Držela se zábradlí a trucovala. V Kalifornii nebyla od letního incidentu s řeznickým učněm. Myslela na nabílený cihlový dům na kopci, z něhož je vidět na Arroyo Seco, kde hnízdí orli. Představila si, jak při západu slunce rudne pohoří San Gabriel, a přepadla ji lítost. Věděla, že matku by velice potěšilo, kdyby se přátelila s dcerami jejích přítelkyň. S Henriettou, jejíž rodině patří ropná ložiska v El Segundu. S Margaret z rodiny vydavatele novin. S Dottií Anne, jejíž rodina vlastní největší ranč v celé Kalifornii a jejíž pozemky jižně od Los Angeles jsou skoro tak velké jako Dánsko. Gretini rodiče očekávali, že jejich dcera začne žít stejně jako tyto dívky, které nikdy neopustily rodný dům. Měla se stát typickou mladou Kalifornankou, jak to určoval její původ – chytrou, vzdělanou a tichou jezdkyňu na koni. V Loveckém klubu se o Vánocích měl konat ples debutantek, na kterém dívky scházely po schodišti v bílých organýtových šatech a s lisy bílých vánočních hvězd ve vlasech. „To je ale šikovné, že

se do Pasadeny vrátíme včas na tvé uvedení do společnosti,“ pochvalovala si Gretina matka téměř každý den, který strávily na palubě *Princezny Dagmar* plující do Států. „Díky bohu za Němce.“

Gretin pokoj v domě na kopci měl klenuté okno, z něhož bylo vidět na trávník za domem a záhony růží, jejichž okvětní lístky v podzimním horku hnědly na okrajích. I když pokoj byl dostatečně světlý, na malování byl příliš malý. Greta si tam po pouhých dvou dnech připadala stísněně. Jako by třípatrový dům a japonské služebné, které v dřevácích klapaly nahoru a dolů po zadním schodišti, dusily její představitost. „Musím se okamžitě vrátit do Dánska, máti. Třeba hned zítra! Připadám si tu jako ve vězení,“ stěžovala si. „Možná, že tobě a Carlisleovi to vyhovuje, ale já tu nejsem schopná vůbec nic vytvořit. Jako bych se odnaučila malovat.“

„Ale Greto, miláčku, to přece není možné,“ oponovala jí matka, která se právě zabývala přestavováním stáje na garáž. „V Kalifornii si nikdo nemůže připadat jako ve vězení. Obzvláště v porovnání s tím maličkým Dánskem.“ Greta souhlasila, že má pravdu. Její slova však přesně vyjadřovala její pocity.

Otec jim z Evropy poslal statistiky o Dánsku vydané Královskou společností pro vědecký výzkum. Greta je celý týden sebelítostivě a toužebně pročítala. V tabulkách stálo, že v předešlém roce se v zemi chovalo 1 467 000 prasat a 726 000 ovcí. Celkový počet slepic dosáhl dvanácti milionů. Studovala čísla a vyhlížela z klenutého okna. Učila se údaje nazpaměť, protože si byla jistá, že je zakrátko bude potřebovat, i když nevěděla k čemu. Opět se pokusila přesvědčit matku: „Proč se nemůžu vrátit? Do Němců mi nic není.“

Greta ve svém osamění chodila k řece v kaňonu Arroyo Seco a procházela se podél jejího vyschlého koryta, kde ptáci hledali vodu. Vnitřek kaňonu byl na podzim úplně vyprahlý. Z šalvěže, hořčice, hluchavky a drakovce zbyly jenom vysušené hnědé kostry. Blýskavkám, řešetlákům, černým bezům a škumpám úplně oschly větve. Kalifornský vzduch byl tak suchý, že Gretě popraskala kůže. Cestou po písčitém řečišti jako by cítila, jak jí praská sliznice v nose a začíná krváčet. Přes cestu jí přeběhl sysel, který vycítil, že nad ním krouží jestřáb. Suché listy na dubu chřestily ve větru. Greta myslela na úzké kodaňské ulice, kde se domy hrbí u chodníků jako starci, kteří se bojí přejít silnici. Myslela na Einara Wegenera, jenž jí připadal nejasný jako sen.

V Kodani ji všichni znali, ale nikdo od ní nic neočekával. Byla tam mnohem exotičtější než černošské pradleny, které do města připutovaly až z Číny a pracovaly v obchůdkách v ulici Istedgade. V Kodani jí všichni projevovali úctu bez ohledu na její chování. Dánové stejně tak tolerovali desítky excentrických hraběnek, jež na svých usedlostech porostlých mechem vyráběly krajky. V Kalifornii se opět stala slečnou Gretou Waudovou, Carlisleovým dvojčetem a dědičkou pomerančovníkových hájů. Neustále se k ní stáčely pohledy druhých. V losangeleském okrese pro ni existovalo sotva deset vhodných ženichů. Na protější straně kaňonu stál dům v italském stylu, o kterém se mělo za to, že se do něj Greta časem přestěhuje a zaplní jeho dětské pokoje a herny potomstvem. „Teď už nemá smysl dál čekat,“ prohlásila Gretina matka první týden po návratu. „Vždyť už je ti osmnáct.“ Všichni pochopitelně měli v živé paměti příhodu s řeznickým učněm. Maso teď rozvážel jiný mladík,

ale kdykoli na příjezdové cestě zarachotil povoz, v domě zavládly rozpaky.

Zchromlý Carlisle, jehož v chladném dánském vzduchu vždycky bolela noha, se chystal nastoupit na Stanfordskou univerzitu. Greta mu poprvé v životě záviděla. Směl pod jasným sluncem v Palo Altu kulhat přes dvůr vysypaný pískem na vyučování, kdežto ona mohla leda sedět v zimní zahradě se skicářem na klíně.

Navykla si nosit malířskou halenu, v jejíž přední kapse měla Einarův vzkaz. Sedávala v zimní zahradě a psala mu dopisy, i když stěží dokázala přijít na něco, co by ho mohlo zajímat. Nechtěla mu prozradit, že od chvíle, kdy odjela z Dánska, vůbec nic nenamalovala. O počasí mu psát nehodlala. O takových věcech svým známým psala matka. Místo toho mu svěřovala, do čeho se chystá pustit po návratu do Kodaně: opět se zapíše na Královskou akademii a pokusí se uspořádat malou výstavu svých obrazů ve Výstavní síni svobodných umělců. Přesvědčí Einara, aby ji doprovodil na oslavu jejích devatenáctých narozenin. Během prvního měsíce stráveného v Kalifornii dopisy nosila na poštu v Coloradské ulici. „Dojdou tam asi až za dlouho,“ říkal jí pokaždé úředník skrz mosazné mříže na okénku. Greta mu vždycky odpověděla: „Poštu Němci určitě nezničili.“

Japonské služebné Akiko, jíž neustále kapalo z nosu, svěřila, že takhle nemůže žít. Dívka se uklonila a přinesla Gretě stříbrnou misku s vodou, na jejíž hladině plul květ kamélie. *Něco se musí změnit*, řekla si v duchu rozzuřená Greta, i když se vlastně nezlobila na žádnou určitou osobu. Jenom na císaře. Měla největší svobodu ze všech dívek v Kodani a možná i na celém světě, a ten zpropadený Němec jí všechno pře-

kazil. Stala se z ní vyhnankyně zapuzená do Kalifornie, kde růžové keře dorůstají téměř do půlmetrové výšky a v noci se z kaňonu ozývá vytí kojotů. Nechápala, jak se mohla proměnit v dívku, která se celý den těší jenom na to, až přijde pošta. Pokaždé dorazilo několik obálek, ale žádná nebyla od Einara.

Poslala otci depeši a snažně ho v ní prosila, aby jí dovolil vrátit se do Dánska. „Plavba lodí není bezpečná,“ odpověděl. Žádala tedy matku, aby ji nechala chodit s Carlisleem na Stanfordskou univerzitu, ale ta jí odpověděla, že pro ni jsou vhodné pouze dívčí školy s výukou svobodných umění na zasněženém východě. „Mám pocit, že se mě snažíš zlomit,“ vyčetla matce.

„Zbytečně to dramatizuješ,“ opáčila paní Waudová, která měla plné ruce práce s oséváním trávníků a záhonů s máky.

Jednoho dne Akiko tiše zaklepala na Gretiny dveře a se sklopenou hlavou jí předala leták. „Promiňte,“ řekla a rychle odběhla, až jí dřeváky klapaly. V letáku stálo, že se chystá další setkání Pasadenského spolku umělců a řemeslníků. Greta si představila jeho amatérské členy s rádoby pařížskými paletami a leták zahodila. Soustředila se na skicář, ale nevěděla, co nakreslit.

Za týden Akiko znovu stála za jejími dveřmi. Podala jí další leták, přikryla si ústa dlaní a řekla: „Promiňte. Ale myslím, že vy ráda.“

Greta se rozhodla, že se setkání zúčastní, až když jí Akiko přinesla třetí leták. Spolek vlastnil bungalov na úpatí hor nad Pasadenou. Týden před schůzí ze zakrslé borovice na konci silnice seskočila zlatosrstá puma, popadla nemluvně jednoho ze sousedů a zmizela s ním v horách. Členové spolku se nedokázali bavit o ničem jiném. Úplně zapomněli na všech-

ny body jednání a začali probírat návrh fresky, která by výjev zachycovala. „Nazveme ji *Puma útočí*,“ řekl kdosi. „Co kdybychom udělali mozaiku?“ navrhl další člen. Spolek tvořily především ženy, ale bylo mezi nimi i několik mužů. Nejedem měl na hlavě plstěný baret. Když se debatující umělci začínali shodovat, že společně namalují obraz a na Nový rok ho věnují městské knihovně, Greta se nenápadně vytratila ke dveřím. Nemýlila se.

„Vy se nepřidáte?“ zeptal se jí mužský hlas.

Patřil Teddymu Crossovi. Teddy měl bílé čelo a dlouhý krk natočený trochu doleva. Navrhl Gretě, aby nechali schůzi schůzi a zašli do jeho keramické dílny v Coloradské ulici, kde dnem i nocí v peci hořela ořešáková polena. Měl zvětšený a svalnatý pravý kotník od toho, jak neustále šlapal na pedál hrnčířského kruhu. Když nadešel čas, zúčastnil se vánočního plesu debutantek v Loveckém klubu, po nějaké době se stal Gretiným manželem a ještě před koncem první světové války zemřel své ženě přímo před očima.

Teddy byl druhým mužem, kterého Greta milovala. Milovala ho za vázy s úzkými hrdly, jež vytvářel z bílého jílu smíchaného se skelnou moučkou. Milovala jeho klidný neoholený obličej a to, jak otevíral ústa, když své výrobky máčel ve vědru s glazurou. Pocházel z Bakersfieldu, kde jeho rodiče pěstovali jahody. V dětství pořád mhouřil oči, a tak mu kolem nich navždy zůstaly vějířky vrásek. Vyptával se Grety na Kodaň, její kanály a na krále, ale nikdy její vyprávění nekomentoval a ve tváři se mu pohybovala jenom oční víčka, když zamrkal. Greta mu vykládala, že v Kodani žije vynikající krajinář, který je do ní zamilovaný, ale Teddy se na ni jenom nehnutě díval. V životě nebyl dál než na okraji pouště